

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací v senáte zloženom z predsedu senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. a členov senátu JUDr. Igora Belka a JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., v právnej veci navrhovateľa: **V.**, bytom B.X., proti odporcovi : **Obvodný pozemkový úrad Košice – okolie** so sídlom Popradská č. 78, 040 11 Košice, o **preskúmanie zákonnosti rozhodnutia** správneho orgánu v reštitučnom konaní, na odvolanie navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo dňa 18. februára 2011 č. k. 7Sp/5/2010-52, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 18. februára 2011 č. k. 7Sp/5/2010-52 **m e n í** tak, že rozhodnutie odporcu č.: A/2010/00333/3-Sp zo dňa 03.03.2010 **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

Navrhovateľovi právo na náhradu trov konania **n e p r i z n á v a** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Konanie na správnom orgáne

1. Rozhodnutím č.: A/2010/00333/3-Sp zo dňa 03.03.2010 odporca podľa § 5 zákona č. 503/2003 Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie

vlastníctva k pozemkom (ďalej na účely tohto rozsudku tiež „zák. č. 503/2003 Z.z.“) a v súlade s § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (ďalej len „Správny poriadok“) vyslovil, že navrhovateľovi ako oprávnenej osobe priznáva

1. vlastnícke právo, nakoľko podľa ust. § 2 ods. 2 písmeno c) zák. č. 503/2003 Z.z. spĺňa podmienky uvedené v ust. § 3 ods. 1 písmena o) zák. č. 503/2003 Z.z., a ďalej
2. právo na náhradu vo forme prevodu náhradného pozemku do vlastníctva alebo poskytnutia finančnej náhrady podľa ust. § 6 ods. 2 zák. č. 503/2003 Z.z. za pozemok parc. č. X.X. pôvodne zapísaný v PKV č. X. ako lúka pre k. ú. B. v pôvodnej výmere 624 m² z prevzatej výmery 171 m².

Podľa § 3 ods. 1 písmena o) zák. č. 503/2003 Z.z. oprávneným osobám sa navráti vlastníctvo k pozemku, ktorý prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v dôsledku prevzatia nehnuteľnosti bez právneho dôvodu.

2. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že pozemok sa nachádza vo vlastníctve právnickej osoby - Obce Baška, ktorá nie je povinnou osobou, nakoľko nie sú splnené podmienky podľa ust. § 4 ods. 1 zák. č. 503/2003 Z.z., a teda podľa ust. § 6 ods. 1 písm. a) zák. č. 503/2003 Z.z. k pozemku nie je možné navrátiť vlastníctvo.

3. Ďalej odporca v odôvodnení uviedol, že navrhovateľ prostredníctvom svojej žiadosti doručenej dňa 27.12.2004 požiadal o navrátenie vlastníckeho práva po právnom predchodcovi a pôvodnom vlastníčkovi J., zomrelom X. k parc. č. X.X. pôvodne zapísanej v PKV č. X. ako lúka pre k. ú. B. v pôvodnej výmere 624 m².

4. Na základe uvedenej žiadosti bolo zistené, že v PKV č. X. pre k.ú. B. je ako vlastníč pozemku parc. č. X.X. je pod B 1 uvedený J. v celosti. Podľa vyjadrenia MNV Baška mala byť uvedená parcela začlenená do parcely č. X. v roku 1982 ako stavebný pozemok na investičnú bytovú výstavbu, pričom podľa listu MNV Baška zo dňa 26.04.1984 pozemok ako parc. č. X. mal byť vyvlastnený podľa identifikácie 520/84, čo však v reštitučnom konaní nebolo preukázané.

5. Na základe týchto skutočností je zřejmé, že došlo k odňatiu pozemku parc. č. X.X. bez právneho dôvodu, a tým bola splnená podmienka stanovená v ust. § 3 ods. 1 písmena o) zák. č. 503/2003 Z.z.

6. S odkazom na písomnú identifikáciu č. K 1-696/2010 zo dňa 12.02.2010 vypracovanej Správou katastra Košice – okolie odporca zistil skutkový stav, že pozemok parc.č. X.X. je v súčasnosti vedený na LV č. X. ako parc. č. X.X. trvalé trávne porasty o výmere 83 m² a parc.č. X.X. trvalé trávne porasty o výmere 370 m² vo vlastníctve navrhovateľa ako reštituenta v celosti v k.ú. B. a zvyšok výmery uvedeného pozemku o rozlohe 171 m² je vedený pre k. ú. B. na LV č. X. ako časť parc. č. X., zastavaná plocha vo vlastníctve Obce Baška.

7. Napriek uvedeným skutočnostiam odporca s poukazom na ustanovenia § 6 ods. 2, 5 a 8 zák. č. 503/2003 Z.z., ktorých text citoval, vyslovil záver, že z vyššie uvedených skutočností vyplýva, že zvyšujúca výmera pozemku parc. č. X.X. pôvodne zapísaného v PKV č. X. pre k.ú. B. o výmere 171 m² je v súčasnosti vo vlastníctve Obce Baška, a teda podľa ust. § 6 ods. 1 písm. a) zák. č. 503/2003 Z.z. pozemok je vo vlastníctve právnickej osoby, ktorá nie je povinnou osobou.

II.

Konanie na prvostupňovom súde

8. Proti tomuto rozhodnutiu podal navrhovateľ na Krajský súd v Košiciach opravný prostriedok zo dňa 29.03.2010.

9. Krajský súd ako súd prvého stupňa v konaní podľa Tretej hlavy, Piatej časti Občianskeho súdneho poriadku preskúmal napadnuté rozhodnutie odporcu, oboznámil sa s obsahom administratívneho spisu odporcu a dospel k záveru, že opravný prostriedok navrhovateľa nie je dôvodný. Na základe ďalej uvedeného skutkového a právneho stavu veci krajský súd podľa § 250q ods. 2 O.s.p. potvrdil preskúmané rozhodnutie odporcu ako vecne správne.

10. Vo svojom odôvodnení krajský súd najmä zdôraznil tú časť argumentácie navrhovateľa, že namiesto pridelenia náhradného pozemku o výmere 171 m² mu má byť prinavrátené vlastnícke právo k pôvodnému pozemku o rovnakej výmere, ktorý v súčasnej dobe podľa údajov správy katastra tvorí súčasť parc. č. X. vedenej na LV č. X. na k.ú. B. vo vlastníctve Obce Baška.

11. Po zrekapitulovaní skutkových zistení odporcu krajský súd poukázal aj na vyjadrenie Katastrálneho úradu v Košiciach, Správy katastra Košice – okolie, č. 1425/08 z 19.09.2008. Okrem iného krajský súd citoval z tohto vyjadrenia Správy katastra Košice – okolie to, že „*vlastnícke právo k nehnuteľnosti označenej ako parcela registra C č. X. je v katastri nehnuteľností evidované v súlade s verejnou listinou uloženou v zbierke listín, preto nie je daný zákonný dôvod na opravu chyby v katastrálnom operáte v zmysle § 59 ods. 1 katastrálneho zákona*“.

12. Krajský súd ďalej konštatoval, že konanie o obnove katastrálneho operátu bolo v obci Baška ukončené v roku 2000 a jeho výsledkom bolo v danej konkrétnej veci prečíslovanie parcely č. X. (vlastníctvo, ku ktorej vzniklo obci Baška v zmysle § 14 zák. č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov) na parcelu č. X. vedenú na LV č. X. pre k.ú. B. ako vlastníctvo uvedenej obce.

13. S prihliadnutím na tú skutočnosť, že správny orgán nemohol obísť ustanovenie § 6 ods. 1 písm. a) zák. č. 503/2003 Z.z. v nadväznosti na ustanovenie § 4 ods. 1 uvedeného zákona, ktoré neumožňovali iný právny spôsob riešenia preskúmvanej právnej veci ako prevedenie náhradného pozemku do vlastníctva oprávnenej osoby, krajský súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti rozsudku.

14. Záverom krajský súd poučil navrhovateľa o jeho práve sa domáhať v občianskom súdnom konaní podľa § 80 písm. c) O.s.p. určenia vlastníckeho práva k hore uvedenej výmere, argumentujúc zisteným skutkovým a právnym stavom veci v danom reštitučnom konaní.

III.

Odvolyvanie navrhovateľa/stanoviská

A)

15. Vo včas podanom odvolaní zo dňa 31.03.2011 (č. 1. 63 – pôv. zaslané na Najvyšší súd Slovenskej republiky) proti rozsudku krajského súdu navrhovateľ vyjadril nesúhlas s vydaným rozsudkom.

16. Skonštatoval, že v priebehu 80-tych rokov minulého storočia malo dôjsť k vyvlastneniu pozemku parc. č. X.X. v k.ú. B.. Po zvážení skutočností, ktoré sa nachádzajú

v odôvodnení rozsudku krajského súdu, ďalej vo vyjadreniach Katastrálneho úradu Košice – okolie, či Pozemkového úradu Košice - okolie ako aj vyjadreniach samotného navrhovateľa, má tento za preukázané, že k prevodu časti parcely o výmere 171 m² z celkovej výmery 624 m² došlo bez právneho dôvodu. Podľa navrhovateľa mu bol tento pozemok doslova ukradnutý a následne sa dostal na LV č. X. v prospech obce Baška.

17. Podľa navrhovateľa uvedeným konaním mu mala byť spôsobená veľká krivda, o ktorej napravenie bezúspešne požaduje nielen starostu obce (bezodplatné prinavrátanie pozemku), resp. Pozemkový úrad Košice - okolie, poprípade Katastrálny úrad Košice. Navyše Krajský súd v Košiciach podľa navrhovateľa namiesto toho, aby túto krivdu napravil spravodlivým rozhodnutím, tak konal opačne.

18. Z argumentov uvedených v odvolaní navrhovateľa z 31.03.2011 ďalej pre Najvyšší súd vyplýva, že zotrúva na svojich argumentoch uvedených v opravnom prostriedku z 29.03.2010, z ktorých ešte vyplýva nasledovný skutkový stav. Na pozemku X.X. navrhovateľa, ako aj na vedľajších pozemkoch (predtým č. X.), teraz č. X./1, X./2 a X. vo vlastníctve rodiny M., a tiež (pôvodne č. X.), teraz č. X./1 a X./2, vo vlastníctve Ľ. mal vzniknúť v 80-tych rokoch minulého storočia stavebný pozemok. Pod vplyvom nových podmienok po r. 1989 sa záujemca o tento pozemok vzdal.

19. Na základe uvedených skutočností ako aj argumentácie navrhovateľa tento požaduje, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky s okamžitou platnosťou zrušil vlastníctvo obce Baška k pozemku parc. č. X. na LV č. X. pre k.ú. B., okres Košice – okolie.

B)

20. Vo svojom vyjadrení (č. 1. 73) zo dňa 05.05.2011 odporca v úvode zopakoval odvoláciu argumentáciu navrhovateľa ako aj obsah jeho reštitučnej žiadosti.

21. Ďalej odporca citoval ustanovenie § 4 ods. 1 zák. č. 503/2003 Z.z., pričom zdôraznil, že Obec Baška, ktorá je v súčasnosti vlastníkom prevzatej časti pozemku, však uvedené ustanovenie nespĺňa. Nemá k pozemku vo vlastníctve Slovenskej republiky právo hospodárenia alebo právo správy, a nie je poľnohospodárske družstvo, a teda podľa odporcu podľa ustanovení § 6 ods. 1 písm. a) zák. č. 503/2003 Z.z. k pozemku nie je možné navrátiť vlastníctvo. Preto odporca ako správny orgán v uvedenom prípade nemôže rozhodnúť inak,

nakoľko by to bolo v rozpore s platnou právnou úpravou, podľa ktorej si odvolateľ uplatnil reštitučný nárok.

22. Záverom odporca požiadal o potvrdenie napadnutého rozsudku krajského súdu v plnom rozsahu.

IV.

Právne názory odvolacieho súdu

23. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní podľa § 212 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej v texte rozsudku len „O.s.p.“). Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 201 v spoj. s ust. § 250s ods. 2 O.s.p. odvolanie prípustné, bez nariadenia pojednávania (§ 250s ods. 2 záver vety O.s.p.) jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zák. č. 757/2004 Z.z.) dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné, pretože napadnuté rozhodnutie správneho orgánu vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 250j ods. 2 písm. a/ O.s.p.), a preto postupom podľa § 220 ods. 1 v spoj. s § 250l ods. 2 a § 246c ods. 1 O.s.p. rozsudok krajského súdu zmenil tak, že podľa § 250j ods. 2 písm. a) O.s.p. napadnuté rozhodnutie iba odporcu, nakoľko ide o prvostupňový správny orgán, rozhodnutím podľa § 250ja ods. 3 O.s.p. zrušil a vrátil mu späť na ďalšie konanie v zmysle nasledujúcich záverov.

24. Najvyšší súd sa nestotožňuje so skutkovými závermi krajského súdu v tom rozsahu, ako si ich osvojil zo zistení uvedených konajúcim správnym orgánom. Na druhej strane podstatou odvolania ako aj podaného opravného prostriedku, ktorou sa navrhovateľ domáha preskúmania rozhodnutia odporcu, je právna otázka výkladu reštitučného titulu, ktorý si navrhovateľ uplatnil, tzn. či obec mohla nadobudnúť do svojho vlastníctva vec, ktorá prešla na štát bez právneho dôvodu. Práve tento právny rámec aj vymedzuje potrebné medze skutkového zistenia.

Podľa § 3 ods. 1 písmena o) zák. č. 503/2003 Z.z. oprávneným osobám sa navráti vlastníctvo k pozemku, ktorý prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v dôsledku prevzatia nehnuteľnosti bez právneho dôvodu.

25. Vo všeobecnosti súkromné právo v demokratických spoločnostiach (napr. str. 173 a nasl. in: Lazar, J. a kol., Základy Občianskeho hmotného práva, alebo str. 289 in: Vojčík, P.: Občiansky zákonník, stručný komentár) umožňuje nadobudnúť vlastnícke právo derivatívnym (zmluvným alebo núteným) spôsobom, tzn. že nový vlastník nielenže odvodzuje legitímnosť svojho vlastnícke práva ale aj rozsah jeho predmetu od vlastníckeho predchodcu (*successio*), alebo na základe originárnej okupácie, či už voľného, opusteného alebo strateného, poprípade skrytého predmetu vlastníctva, pod kautelou starorímskej zásady, že nikto nemôže na druhého preniesť viac práva, ako sám má (*nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet*).

Pokiaľ by ale správny súd takúto situáciu akceptoval, poprel by demokratickou spoločnosťou akceptovaný princíp, že z nepráva (krivdy) právo nevznikne "*ex iniuria ius non oritur*". Citované právne princípy, ktoré vznikli v starom Ríme tvoria nepochybne spoločný priestor spravodlivosti, ktorý je pre podmienky Európskej únie vymedzený nielen prostredníctvom článku 6 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii ale aj článku 67 a nasl. Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

26. Pomeriavajúc týmito zásadami proces odňatia uvedeného pozemku po formálnej ako aj po materiálnej stránke (bod č. 32), je pre Najvyšší súd nepochybne, že štát, tzn. Československá socialistická republika v období pred alebo po 01. januára 1990, tzn. počas platnosti vtedajšej ústavy (najmä čl. 10 ústavného zákona č. 143/1968 Zb. o československej federácii a v ňom zakomponovaný odkaz: „*zaručovať im [občanom] rovné, demokratické práva a slobody bez rozdielu národnosti*“ v spojení s § 131 vtedy platného Občianskeho zákonníka), resp. odo dňa 08. februára 1991, tzn. od účinnosti ústavného zákona č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina Základných Práv a Slobôd ako ústavný zákon Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, nakoľko rešpektoval, čo iba aj v slovnej rovine, minimálne demokratické práva jednotlivcov, štát nemohol týmto svojim úkonom nadobudnúť vlastníctvo k predmetnému pozemku ani derivatívnym spôsobom a ani spôsobom originárnym, a preto sa k nemu nemohol správať ako k svojmu majetku.

Podľa § 131 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení platnom do marca 1990 osobné vlastníctvo je nedotknuteľné. Len ak ide o dôležitý záujem spoločnosti, ktorý nemôže byť uspokojený inak, môže sa vec použiť aj bez privolenia vlastníka, avšak len dočasne, v nevyhnutnej miere a za náhradu. To platí aj vtedy, ak je krajne ohrozený život alebo zdravie občana alebo jeho naliehavý záujem.

Podľa § 131 ods. 2 Občianskeho zákonníka v hore uvedenom znení vyvlastniť vec, ktorá je v osobnom vlastníctve, možno len v dôležitom záujme spoločnosti, a to na základe zákona a za náhradu. To isté platí, ak sa má osobné vlastníctvo k veci trvale obmedziť.

Podľa článku 1 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd ústavné zákony, iné zákony a ďalšie právne predpisy, ich výklad a používanie musí byť v súlade s Listinou základných práv a slobôd.

Podľa článku 11 ods. 1 veta prvá a druhá Listiny základných práv a slobôd Každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

27. Nakoniec ani zákonodarca prostredníctvom ustanovenia § 3 ods. 1 písm. o) zák. č. 503/2003 Z.z. nemal ambíciu vysloviť, že na štát mal v dôsledku prevzatia nehnuteľnosti bez právneho dôvodu prejsť aj vlastnícke právo a takýto výkladový záver ustanovenia § 3 ods. 1 písm. o) zák. č. 503/2003 Z.z. je nutné principiálne odmietnuť vzhľadom k zásade logického výkladu „*reductio ad absurdum*“. Naopak, je jednoznačné a v súlade s demokratickými princípmi, že v prípade pozemku takto získaného štátom bez právneho titulu prešlo na štát nelegálne panstvo nad nehnuteľnosťou, pričom nezákonnosť uvedenej držby sa počas celého alebo časti obdobia prejavovala v tom, že skutočnému vlastníkovi pozemku štát reálne alebo právne odňal možnosť nehnuteľnosť držať, užívať ju a požívať jej plody a úžitky.

28. V súvislosti s hore vyslovenými závermi o nenadobudnutí vlastníckeho práva k vzťahu k zisteným skutočnostiam musí Najvyšší súd najmä poukázať na tie dve základné skutočnosti, ktoré vyplývajú z listu Správy katastra Košice – okolie č.: 1425/08 z 19.09.2008 (č. I. 6).

Po prvé, že podľa rozhodnutia Štátneho notárstva Košice – vidiek č. D 1229/90 vo veci prejednávania dedičstva po poručiteľovi J., nadobudol žalobca vlastnícke právo okrem iného aj k nehnuteľnostiam z PKV č. X., v k.ú. B., v celosti. Hoci na jednej strane žalobca pripustil svoju vedomosť (viď jeho opravný prostriedok na krajský súd pod č. I. 1) o možnosti vyvlastnenia uvedeného pozemku v roku 1984 za účelom vytvorenia stavebného pozemku, o čom však svojim tvrdením vyslovil, že k tomuto nedošlo („*Pod vplyvom nových podmienok po r. 1989 sa záujemca o tento pozemok vzdal svojho záujmu*“), a následne (viď Vyjadrenie

sa žalobcu z 28.02.2010 k podkladom pred vydaním rozhodnutia správneho orgánu) potvrdil neriešené užívanie predmetného pozemku („Z tohto dôvodu nebol pozemok nikdy zastavaný a všetci traja majitelia užívame až do dnešného dňa svoje pásiky /sadíme tam rôzne hospodárske plodiny/“). Takto žalobca potvrdil, že hore uvedené nezákonné panstvo jemu, resp. jeho právnym predchodcom čiastočne bránilo v reálnom využívaní predmetného pozemku a po právnej stránke sa nemožnosť dovolávať vlastníctva pretrváva až do dnešných dní.

29. Po druhé, že v roku 1994 bola parcela č. X. na základe protokolu o delimitácii nehnuteľného majetku v zmysle § 14 zákona č. 138/1991 Zb. o o majetku obcí zapísaná do LV č. X. v prospech obce Baška. Následne v roku 2000 bolo v katastrálnom území B. dokončené konanie o obnove katastrálneho operátu novým mapovaním, pri ktorom boli zamerané všetky nehnuteľnosti, prečíslované parcely a vypočítané nové výmery všetkých parciel. Parcela č. X. bola v LV č. X. prečíslovaná na parc. č. X..

Podľa § 1 ods. 1 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí účelom tohto zákona je ustanoviť, ktoré veci z majetku Slovenskej republiky prechádzajú do vlastníctva obcí, a upraviť majetkové postavenie a hospodárenie obcí s ich majetkom.

Podľa § 2 ods. 1 zák. č. 138/1991 Zb. do vlastníctva obcí prechádzajú [zákonodarca tu zvolil derivatívny, tzn. spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva odvodený z vlastníckeho práva predchodcu] z majetku Slovenskej republiky veci, okrem hnutelností patriacich orgánom miestnej štátnej správy, ku ktorým patrilo ku dňu účinnosti osobitného predpisu právo hospodárenia národným výborom, na území ktorých sa nachádzajú.

30. Najvyšší súd už hore konštatoval (bod č. 26), že predmetný pozemok nemohol byť zaradený do majetku štátu. Je nepochybné, že zák. č. 138/1991 Zb. je založený na zriedkavo (vo význame nezvyčajne) využívanom mechanizme nadobudnutia vlastníckeho práva spôsobom „*ex lege*“, tzn. bez požadovania existencie ďalšej právnej skutočnosti. Práve takýto postup s absenciou vydania individuálneho správneho aktu, ktorý by si vyžadoval oslovenie aj skutočného vlastníka (najmä z titulu zápisu vlastníckeho práva do PKV č. X.), si vyžaduje od štátu (resp. jeho orgánov poverených správou katastra) ako aj od nadobúdajúceho subjektu (obce) veľmi starostlivé preverovanie procesu „*ex lege*“ spojenú s vypracovaním delimitačných listín (protokolov) a mimoriadny dôraz na dodržiavanie zásady legality v zmysle čl. 2 ods. 2 v spojení s čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

31. Za takto zistených skutočností ako aj na ich základe vykonaných záverov musí Najvyšší súd vysloviť záver, že nakoľko štát nemohol nikdy nadobudnúť do svojho majetku pozemok, ktorý získal do svojej sféry bez právneho dôvodu, vlastnícke právo, ktoré žalobca nadobudol na základe rozhodnutia Štátneho notárstva Košice – vidiek č. D 1229/90 vo veci prejednávania dedičstva po poručiteľovi J., žalobca, vzhľadom na ústavou garantovanú nepremlčateľnosť vlastníckeho práva (čl. 12 ods. 1 ústavy) ako základného práva, žalobca ani nestratil.

Samotné pripustenie výskytu chyby štátnym orgánom ako základne príčiny vedúcej k vzniku súčasného stavu, tzn. chybného geometrického plánu vyhotoveného počas procesu rozdelenia parcely mpč. X. na parcelu mpč. X./1, zapísanú v PKV č. X., a parcelu mpč. X.X., zapísanú v PKV č. X. (viď list Správy katastra Košice – Okolie z 19.09.2008), je pre toto konanie irelevantné, a čo sa týka právnych následkov uvedenej chyby zaťažuje iba príslušné štátne orgány; nie však samotného žalobcu.

Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

32. Je nepochybné, a to najmä z listín a vyjadrení správy katastra, že proces prechodu vlastníckeho práva k pozemku žalobcu zo štátu na obec bol zrealizovaný. Avšak Najvyšší súd musí zdôrazniť, že tento proces prebehol iba po stránke formálnej, tzn. že pôvodná parcela č. X. bola na základe protokolu o delimitácii nehnuteľného majetku v zmysle § 14 zák. č. 138/1991 Zb. správou katastra zapísaná do LV č. X. v prospech obce Baška a následne v konaní o obnove katastrálneho operátu novým mapovaním bola v roku 2000 parcela č. X. v LV č. X. prečíslovaná na parc. č. X.. Avšak uvedený proces prechodu vlastníckeho práva zo štátu na obec nebol riadne vykonaný po stránke materiálnej, tzn. že nebol „a priori“ preukázaný zákonný dôvod (titul) na uskutočnenie tohto procesu, a preto ani v zmysle čl. 20 ods. 1 ústavy a ani čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nie je možné právne následky tohto procesu uznať.

Podľa čl. 20 ods. 1 veta tretia ústavy majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva.

Podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každá fyzická osoba alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

33. Aj z judikatúry iných štátov vyplývajú životné situácie, ktorých riešenia sa v zmysle bežného pozitivistického výkladu javili ako zákonné, ale v konečnom dôsledku ich spoločnosť vnímala (prístup ako by právo malo byť, tzn. náhľad *de lege ferendae*) ako nespravodlivé. Na tomto mieste musí Najvyšší súd spomenúť už takmer klasický súdny spor severoamerického súdnictva Riggs v. Palmer (115 N.Y. 506, 22 N.E. 188/1889/), kedy vtedajšie pozitívne právo štátu New York neumožňovalo aby testamentárny dedič (vnuk Elmer), ktorý otrávil svojho poručiťa (starý otec, ktorý chcel na poslednú chvíľu zmeniť svoj závet zriadený v prospech vnuka Elmera), bol z dedičstva vylúčený. Za tejto situácie súd, ktorý napriek takto naznačenému zákonnému stavu nepripustil, aby vnuk dedil po svojom zavraždenom starom otcovi, aplikoval v prejednávanej veci právny princíp, že nikto nemôže mať prospech z vlastného protiprávneho konania (*nemo turpitudinem suam allegare potest*). Tento princíp síce nebol zákonodarcom štátu New York výslovne v právnom poriadku zakotvený (je možné hovoriť o jeho implicitnom vplyve), avšak jednoznačne sa jedná o demokratickou spoločnosťou uznávané pravidlo, ktoré najlepšie zodpovedá spravodlivému usporiadaniu vzťahov v naznačenom prípade, tzn. bez pocitu nespravodlivosti a krivdy.

34. Ako je vidieť z ustanovení citovaných v bode č. 32 ako aj z príkladu uvedeného v bode 33., je logickým očakávaním kohokoľvek (prístup ako by právo malo byť, tzn. náhľad *de lege ferendae*), že demokratický a právny štát prostredníctvom svojich orgánov mu zabezpečí pokojné užívanie vlastníckeho práva v celom jeho rozsahu a prípadné zásahy do tohto pokojného stavu, čo možno najrýchlejšie odstráni. Preto aj v prípade, kedy správne orgány rozhodujú (či už formou reštitučného konania alebo konania o odstránení chýb v katastrálnom operáte) o nároku na prinavrátenie vlastníctva k pozemku, ktorý na štát prešiel bez právneho dôvodu, tzn. riešia problém, ktorý zvyšná spoločnosť chápe ako krivdu, musia okrem iného aj prihliadnúť na právne dôsledky vyplývajúce z uvedenej zásady *nemo turpitudinem suam allegare potest*.

35. Ako vyplýva z už viackrát citovaného listu Správy katastra Košice – okolie z 19.09.2008, žalobca sa o takúto nápravu usiloval s negatívnym výsledkom. Príslušný orgán správy katastra v rámci vybavovania „reklamácie“ adresoval žalobcovi právny názor, že z ustanovenia § 59 ods. 1 písm. a) zák. č. 162/1995 Z.z. mu vyplýva, že opravu chyby v liste vlastníctva správa katastra vykoná iba vtedy, ak je v rozpore s verejnou listinou, alebo inou listinou, ktorá bola podkladom pre zápis. Vlastnícke právo je podľa správy katastra k nehnuteľnosti parc. registra C č. X. v katastri nehnuteľností evidované v súlade s verejnou listinou uloženou v zbierke listín, preto nie je daný zákonný dôvod na opravu chyby v katastrálnom operáte v zmysle citovaného § 59 ods. 1 zák. č. 162/1995 Z.z.

36. S uvedeným názorom, nakoľko tento názor je vlastne riešením predbežnej otázky vysloveným príslušným správnym orgánom s následkami podľa § 40 Správneho poriadku, musí Najvyšší súd vysloviť vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru zásadný nesúhlas. Napríklad prostredníctvom svojho rozsudku sp. zn. 1Sžr 64/2011 bod č. 35 (dostupné na internetovej stránke Najvyššieho súdu) Najvyšší súd svoj právny názor na konanie o oprave chýb doplnil takto: *Naopak, ak počas interného prenosu dôjde k vneseniu chybných údajov do katastrálnej evidencie, tzn. ak by vznikol rozpor medzi vadnými údajmi v katastri a správnymi údajmi v listine ....., a tieto by na základe podnetu nespĺňali svoju základnú vlastnosť údajov katastra, tzn. hodnovernosť prezumovanú v zmysle § 70 zák. č. 162/1995 Z.z., je celkom očakávané, že orgány správy katastra takýto rozpor postupom podľa § 59 ods. 1 zák. č. 162/1995 Z.z. odstránia neodkladne, a to aj postupom ex offa.*“

Preto musel Najvyšší súd vysloviť svoj nesúhlas, lebo naopak bolo, resp. bude povinnosťou príslušného orgánu verejnej správy toto pochybenie napraviť, a to bez ohľadu na plynutie času, lebo vlastnícke právo je nepremlčateľné (§ 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy); pokiaľ takémuto postupu samozrejme nebránili .

37. Nie je prehliadnuteľná Najvyšším súdom ani tá skutočnosť, že štát nad uvedeným pozemkom vykonával svoje neobmedzené panstvo v čase, ktorý prevažujúca (historická) právna doktrína označuje ako obdobie neslobody. Už v svojom skoršom rozsudku sp. zn. 1Sžr 58/2011 zo 14.02.2011 (dostupné na internetovej stránke Najvyššieho súdu) Najvyšší súd konštatoval (citovaný bod č. 35) :

„Je celkom jednoznačné nielen vzhľadom k historickému ale aj k právnemu hodnoteniu minulosti (najmä vzhľadom k zákonu č. 125/1996 Z.z. a zákonu

č. 553/2002 Z.z.), že v období od 25. februára 1948 až do konca roku 1989 dochádzalo k vedomému alebo hrubému porušovaniu základných princípov demokratického právneho štátu, medzinárodných zmlúv ako aj zákonnosti na viacerých úsekoch aplikácie práva, k výskytu neprimeranej tvrdosti v používaní represie proti nositeľom iných názorov, k cieľavedomému ničeniu tradičných hodnôt európskej civilizácie, národných a náboženských práv, k zničeniu tradičných princípov vlastníckeho práva, a to prostredníctvom prenasledovania alebo hrozbou perzekúcie voči nim samotným i rodinám a blízkym. Uvedená charakteristika obdobia od 25. februára 1948 až do konca roku 1989 je súhrne označované ako obdobie neslobody“ .

38. Do takto nastaveného právno-hodnotového rámca nepochybne zapadá aj úvaha Ústavného súdu Slovenskej republiky vyslovená v jeho náleze sp. zn. III. ÚS 127/2010 z 22. júna 2010 (obdobne aj sp. zn. III ÚS 185/2010 z 05. októbra 2010) nasledovným spôsobom

„Ústavný súd však popri už citovaných požiadavkách na citlivý prístup k uplatňovaným reštitučným nárokom dáva do pozornosti aj zákon č. 480/1991 Zb. o dobe neslobody, ktorý je súčasťou nášho právneho poriadku a ktorý v § 1 ustanovil, že v rokoch 1948 až 1989 komunistický režim porušoval ľudské práva i svoje vlastné zákony.

*Z uvedeného pohľadu je podľa názoru ústavného súdu prirodzenou požiadavkou kladenou na všeobecné súdy a iné orgány verejnej moci, ktoré rozhodujú o reštitučných nárokoch oprávnených osôb, aby riadiac sa zásadami materiálneho právneho štátu pristupovali k interpretácii reštitučných zákonov **s určitou veľkorysťou**, a naopak, brali do úvahy pre minulý režim príznačné nedostatky vtedajšej legislatívy, najmä však často sa vyskytujúcu svojvôľu vtedajších štátnych a iných orgánov pri uplatňovaní moci. Rozhodne však pri dôslednej individualizácii každého prípadu nemožno uvedené nedostatky pričítat' na vrub oprávnenej osoby.“*

39. Záverom nezostáva Najvyššiemu súdu nič iné, iba zopakovať, že z ustanovenia § 1 zák. č. 503/2003 Z.z. vyplýva základný účel uvedeného zákona. Podľa tohto ustanovenia citovaný zákon upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré neboli vydané podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku, poprípade neboli vydané podľa § 37 až 39 zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových

úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách, pričom v procese navrátenia musí byť preukázané, že ide o pozemky, ktoré tvoria alebo poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria v zmysle § 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu, alebo tvoria lesný pôdny fond v zmysle zákon č. 61/1977 Zb. o lesoch.

40. Najvyšší súd hore uvedené ustanovenie a samotný účel zák. č. 503/2003 Z.z. dlhodobo interpretuje (napríklad rozhodnutie sp. zn. 5Sž-o-KS 1/2005) v tom duchu, že má umožniť oprávneným osobám, ktoré si z rôznych dôvodov svoj nárok na kompetentnom verejnom orgáne neuplatnili postupom podľa § 9 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. o pôde v lehote určenej v ust. § 13 ods. 1 a 2 cit. zákona, uplatniť si nárok na vydanie nehnuteľnosti, vlastníctvo ku ktorým prešlo na štát niektorým zo spôsobov taxatívne vymedzeným v § 3 zák. č. 503/2003 Z.z., a to v novo ustanovenej prekluzívnej lehote, ktorá začala plynúť od 01.01.2004 a skončí dňa 31.12.2004. Dôvod, prečo si navrhovateľ uplatnil svoj nárok až prostredníctvom zák. č. 503/2003 Z.z. má Najvyšší súd spoľahlivo objasnené z jednotlivých podaní navrhovateľa.

41. Na tomto mieste Najvyšší súd všeobecne zdôrazňuje, že v rámci reštitučných konaní nie je dôležitý druh vydávaného majetku, ale reštitučný titul, ktorá mal spôsobiť jednotlivcovi v predchádzajúcom režime krivdu vo forme majetkovej alebo nemajetkovej ujmy. Preto zákonodarca prijal také množstvo rôznorodých právnych predpisov týkajúcich sa zmiernenia uvedených krívd, ktoré sa odlišovali druhom majetku alebo činnosti, okruhom oprávnených osôb, oprávneného orgánu ako aj konkrétneho spôsobu zmiernenia krivdy.

42. Preto sa Najvyšší súd stotožnil s odvolacou argumentáciou navrhovateľa, že ani odporca ani krajský súd neodstránili krivdu tak, ako to požaduje účel zák. 503/2003 Z.z.

43. Na základe zisteného skutkového stavu, uvedených právnych skutočností, po vyhodnotení námietok navrhovateľa ako aj argumentácie odporcu, a tiež s prihliadnutím na závery obsiahnuté v svojich predchádzajúcich rozhodnutiach, najmä už v citovaných rozhodnutiach sp. zn. 1Sžr 58/2011 a 1Sžr 64/2011, pri ktorých Najvyšší súd nezistil žiaden relevantný dôvod, aby sa od nich odchýlil (napríklad zásadná zmena právneho prostredia, zistenie odlišného skutkového stavu alebo prijatie protichodného zjednocovacieho stanoviska), rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku.

44. Bude preto úlohou odporcu, aby v ďalšom konaní v zmysle hore vysloveného záväzného právneho názoru (§ 250j ods. 7 O.s.p.), že štát nemohol nadobudnúť do vlastníctva pozemok a následne ani tento pozemok nemohol „ex lege“ prejsť do vlastníctva obce, ktorý na neho prešiel bez právneho dôvodu (najmä bod č. 26.), aby v ďalšom konaní rozhodol o reštitučnom nároku navrhovateľa, a ak nezistí žiadnu relevantnú prekážku, aby o tejto žiadosti rozhodol v zmysle zákona.

45. Najvyšší súd Slovenskej republiky neuviedol vo výroku zrušujúceho rozsudku zákonné ustanovenie, podľa ktorého bolo rozhodnutie správneho orgánu zrušené (§ 250j ods. 4 prvá veta v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p.), nakoľko dôvodom podania tejto informácie súdom je v zmysle § 250j ods. 4 veta druhá O.s.p. poskytnúť podklady pre posúdenie prípustnosti možného odvolania proti rozsudku súdu. Nakoľko proti rozhodnutiam Najvyššieho súdu vydaným v správnom súdnictve sú nielen generálne (§ 246c ods. 1 O.s.p.) ale aj špeciálne (§ 250ja ods. 6 O.s.p.) prípustné opravné prostriedky, potom nie je možné ust. § 250j ods. 4 O.s.p. na výroky rozhodnutí Najvyššieho súdu aplikovať.

46. O práve na náhradu trov súdneho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 v spojitosti s § 250l ods. 2 a § 250k ods. 1 O.s.p., podľa ktorého úspešnému navrhovateľovi právo na úplnú náhradu trov tohto konania vzniklo. Nakoľko navrhovateľ nemal právneho zástupcu, odvolací súd rozhodoval iba náhrade iných trov konania. V prípade iných trov konania úspešného odporcu sa mu prizná náhrada trov konania vyplývajúcich zo spisu ku dňu vyhlásenia rozsudku.

Podľa § 151 ods. 1 O.s.p. o povinnosti nahradiť trovy konania rozhoduje súd na návrh spravidla v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Účastník, ktorému sa prisudzuje náhrada trov konania, je povinný trovy konania vyčísliť najneskôr do troch pracovných dní od vyhlásenia tohto rozhodnutia.

Podľa § 151 ods. 2 O.s.p. platí, že ak účastník v lehote podľa odseku 1 trovy nevyčísli, súd mu prizná náhradu trov konania vyplývajúcich zo spisu ku dňu vyhlásenia rozhodnutia s výnimkou trov právneho zastúpenia; ak takému účastníkovi okrem trov právneho zastúpenia iné trovy zo spisu nevyplývajú, súd mu náhradu trov konania neprizná a v takom prípade súd nie je viazaný rozhodnutím o prisúdení náhrady trov konania tomuto účastníkovi v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

Nakoľko zo zoznamu trov mu žiadne vynaložené trovy nesvedčia, Najvyšší súd rozhodol, ako uviedol v druhej časti svojho výroku.

47. Najvyšší súd v prejednávanej veci v súlade s ust. § 250ja ods. 2 v spoj. s § 250l ods. 2 O.s.p. rozhodol bez pojednávania, lebo nezistil, že by týmto postupom bol porušený verejný záujem (vo veci prebehlo na prvom stupni súdne pojednávanie, pričom účastníkom bola daná možnosť sa ho zúčastniť), nešlo o vec v zmysle § 250i ods. 2 O.s.p. (úprava vzťahov týkajúcich sa reštitučných nárokov vychádza z verejnoprávných vzťahov), v konaní nebolo potrebné v súlade s ust. § 250i ods. 1 O.s.p. vykonať dokazovanie a z iných dôvodov nevznikla potreba pojednávania nariadiť.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu **nie je** prípustný opravný prostriedok (§ 246c ods. 1 O.s.p.).

V Bratislave 14. februára 2012

Ing. JUDr. Miroslav Gavalec PhD., v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Ľubica Kavivanovová